

Marko Stabej

3 SPREMINJANJE JEZIKA

3.1 Spreminjanje jezika – izročki

JANES

IJS FILOZOFSKA
FAKULTETA

Spreminjanje jezika

Marko Stabej
Oddelek za slovenistiko
FF UL
5. 7. 2016

JANES

IJS FILOZOFSKA
FAKULTETA

Variatio delectat.
(latinski pregovor)

Plus ça change, plus c'est la même chose.
(Jean-Baptiste Alphonse Karr, 1849)

Some older citizens welcome the new music and dances,
the new electronic devices and computers. But no one has
ever been heard to say „It's wonderful the way young
people talk today. It's so much better than the way we
talked when I was a kid.“
(William Labov, 2001)

Kakšni bodo avtomobili prihodnosti

(1972)

Kakšni bodo avtomobili prihodnosti

Govorili smo že o »prednikih«, o avtomobilih preteklosti, pregledali smo množico modelov in znamk sodobnih avtomobilov. Zakaj ne bi spregovorili že o avtomobilih jutrišnjega dne? Če je v petdesetih letih dobilo motorno vozilo, ki se je razvilo iz prvotnih vozov na konjsko vprego, današnjo obliko, ni nobenega dvoma, da se bo razvijalo in spreminjalo tudi v prihodnosti. Gre za ne tako oddaljeno prihodnost, na katero številni konstruktorji z vsega sveta mislijo že danes, da ne bi zamudili razvoja. V razvojnih oddelkih nekaterih velikih avtomobilskih tovarn so avtomobilu prihodnosti posvetili obsežna preučevanja. Na tem področju vodi ameriški Ford, ki dela načrte svojih avtomobilov za nekaj let vnaprej. Sličice na tej strani prikazujejo nekaj Fordovih modelov prihodnosti. Kot vidimo, imajo ti avtomobili kaj malo skupnega s temi, ki se vozimo z njimi danes: »solaruse« predvideva za pogon uporabo sončne energije, »geminie« nakazuje popolnoma nova merila v oblikovanju, »deltair« pa naj bi bil idealno vozilo za mesta prihodnosti. Ne bo preteklo ravno veliko časa in ta čudna vozila bomo videli krožiti okrog nas.

317 — FORD «SOLARIS» (EDA) — Pri tem modelu predvideno svetlo energijo kot gorivo uporabljajo za motorje. Zanimivo sta dva senzor-merilni programi: »vidni« odziva svetlo. Z njima naj bi določili odlično prilagoditev svetla k voziči pri različnih hitrostih. Na spremenljivo stransko steno predvideni sprotno in odlično različna svetila. Kabine vozila so polne različnih vrst svetilnih elementov, tako da bi našli spominja na kabine letala. (Povzeto iz Fordovih publikacij).	318 — FORD «AERODYNE» (EDA) — Avtomobil s svojimi delovnimi delci lahko brez težav preide iz stanja avtomobila v stanje letala. Da bi vozilo čim bolj avtomobilsko, so predvideli celo senzor-merilne sisteme. Projektanti so pri tem modelu predvideli različne in izjemne, ki jih je mogoče sklopiti v katerikoli, za kar so avtomobilski delci pri letalstvu. (Povzeto iz Fordovih publikacij).	319 — FORD «GEMINI» (EDA) — Oblika tega modela je res zanimiva. Zanimiva stvarna stvar, vnaprejšnje spremembe brez avtomobilskih strojev, medtem ko lahko divergenciji dati, ki postajajo različni svetla vozila, medtem ko kabine ali avtomobilskih strojev pri različnih hitrostih. Za ta model je predvideno celo avtomobilsko upravljanje s pomočjo svetla, ki naj bi imel spremenljivo, kjer se navadno uporabljajo. (Povzeto iz Fordovih publikacij).
320 — FORD «ASTERO» (EDA) — Projektanti tega modela predvideli so tri vrste svetilnih elementov: karkoli svetlo. Zanimivo sta dva senzor-merilni programi: »vidni« odziva svetlo. Z njima naj bi določili odlično prilagoditev svetla k voziči pri različnih hitrostih. Na spremenljivo stransko steno predvideni sprotno in odlično različna svetila. Kabine vozila so polne različnih vrst svetilnih elementov, tako da bi našli spominja na kabine letala. (Povzeto iz Fordovih publikacij).	321 — FORD «LA FIDEA» (EDA) — Fordovi konstruktorji so tudi za ta model predvideli različne, ki divergencije svetilnih elementov. Zanimivo sta dva senzor-merilni programi: »vidni« odziva svetlo. Z njima naj bi določili odlično prilagoditev svetla k voziči pri različnih hitrostih. Na spremenljivo stransko steno predvideni sprotno in odlično različna svetila. Kabine vozila so polne različnih vrst svetilnih elementov, tako da bi našli spominja na kabine letala. (Povzeto iz Fordovih publikacij).	322 — FORD «DELTA» (EDA) — »Delta« naj bi bila idealno vozilo za našo prihodnost. Avto je avtomobilsko s posebno karkoli svetlo kabino, ki omogoča različno svetlo v vsaki smeri. Avto bi moral biti avtomobilsko upravljanje, ki omogoča različno svetlo v vsaki smeri. Avto bi moral biti avtomobilsko upravljanje, ki omogoča različno svetlo v vsaki smeri. Avto bi moral biti avtomobilsko upravljanje, ki omogoča različno svetlo v vsaki smeri. (Povzeto iz Fordovih publikacij).

Ljubljana v prihodnosti (okoli 1905)?

"Da ti odgovarjam od verste do verste, ne misli si, da me spreoberno tam ob Dravi takó mir nix... v bigottneža – ergo: Tvoj Tone ti ostane vedno še – επίσκοπος (če ne papež) /.../ – malo (malo?) svojeglaven prostomišljec. (Darwin, Lyell, Haeckel in dr.) Narava, narava! Ovo ti v spomin! – Sicer pa, da kar tu omenim, še ni čisto sigurno, ostanem-li 'notri' ali ne, that is the question! Baje se mora človek strašno veliko 'na pamet' učiti – kailen! latinske citate iz svatago pisma, kakor veš, in to me straši: 'hinc illae lacrimae'. /.../!"

Pismo Antona Aškercu, ki ga je enaindvajsetleten pisal prijatelju Požarju 29. avgusta 1877 (M. Boršnik, Aškerc. Življenje in delo. Ljubljana, 1939. 16-17):

Viz. Wikizidlo

Niedna reč deželjskega gospodarstva ne plača na se storjenega zatroška, mara ino truda tak bogato, kak čelna reja, ino le je ona blizo po vsih naših krajih skoro celó zapušena ino ne s' tako marlivostjo ino skerbjo ravnana, kak si zasluži. Malokda najdemo v' ednemi strani več kak dva ali tri čelinjake, ino še tote naj beržej le redko ino slabo orojene, zato je tudi na pridobiček ino hasek malo misliti. Mi imámo čelno rejo več za miloradost, kak pa za istok priprave. Ino či se poprašamo, odkod pride, da toto izdačno reč deželjskega gospodarstva tak malo maramo ino oskerbujemo, tè najdemo pri bližnešemi izvedavanji vseli, da je na tem le naša nevednost naj več kriva.

Knjižnica IMP IJS E8

Dajnko, Peter: Čebelarstvo. (1831) [Wikivir]

<http://nl.ijs.si/imp/wikivir/dl/WIKI00299-1831.html#pb.156>

Se jezik spreminja?

Kaj pojmuje kot jezik?

Kaj pojmuje kot jezikovno spremembo?

William Labov, Principles of Linguistic Change

1. del: Internal Factors (1994)
2. del: Social Factors (2001)
3. del: Cognitive and Cultural Factors (2010)

Spreminjanje:

Jezika samega (\approx jezikovnega sistema)

Jezikovnih praks (rabe jezika)

Jezikovne zmožnosti (\approx znanja jezika)

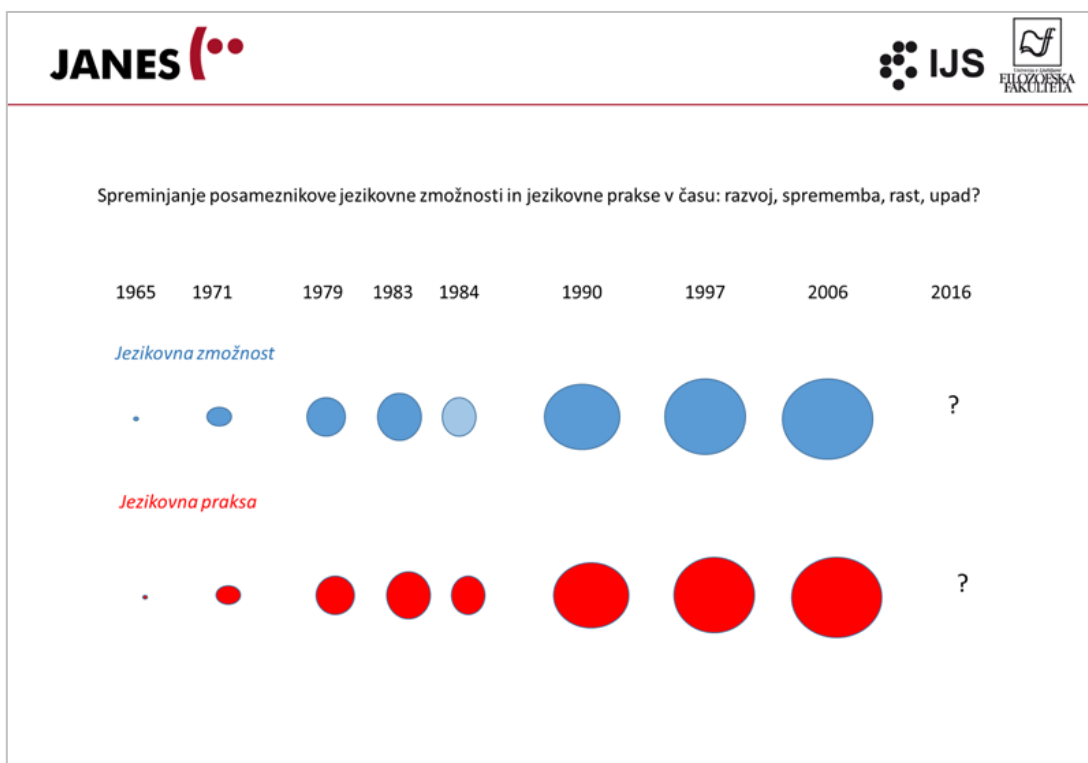
Jezikovnih stališč, jezikovnih ideologij ...

Jezikovne in govorne skupnosti

JEZIK

Krovno poimenovanje
za vse navedeno in še
kaj ...

Spreminjanje : raznolikost (variantnost)

Je jezikovna variantnost nekaj dobrega ali nezaželenega?

Jezikovna : besedilna (diskurzivna) zvrstnost

Jasna (in toga) delitev ali zveznost in hibridnost?

Spreminjanje : raznolikost (variantnost)

Viri za preučevanje enega in drugega:

- „surovi,“ primarni viri (jezikovne prakse – korpusi in drugo gradivo)
- sekundarni viri (jezikovni priročniki)

Metode za preučevanje enega in drugega